

Rutin vid undersökning av gravida samt kvinnor i fertil ålder

Syfte

Rutinens syfte är att informera om hur röntgenundersökningar av gravida och kvinnor i fertil ålder ska utföras.

Ansvar

Verksamhetschefen och/eller första linjens chef ansvarar för att instruktionen följs och är känd i verksamheten. Samtlig berörd personal skall ha tagit del av dessa rutiner.

Metod

Metoden avser undersökningar där nedre bukregionen befinner sig i eller i närheten av primärstrålfältet.

Ansvarig röntgensköterska ska fråga kvinnor i fertil ålder (15-50 år) om de är, eller skulle kunna vara, gravida innan undersökningen genomförs. Svaret dokumenteras i RIS. För undersökningar i eller nära bukregionen finns frågan under "Undersökningsformulär" när undersökningen är öppen i RIS. Detta är ett tvingande formulär som måste besvaras för att undersökningen ska kunna avslutas.

Om graviditet konstateras eller inte kan uteslutas ska ansvarig radiolog konsulteras. Denna ska ta ställning till undersökningens berättigande utifrån den förväntade stråldosen till fostret och om undersökningen kan skjutas upp till efter förlossning. Om möjligt bör alternativ undersökningsmetod, såsom ultraljud eller MR, användas.

Om undersökningen ska genomföras så är det viktigt att patienten undersöks med utrustning och metod som ger en så låg stråldos till fostret som är rimligt möjligt. Valet ska göras så att nödvändig diagnostisk information erhålls. Om undersökningen kan genomföras på flera olika röntgenutrustningar ska den som ger lägst stråldos väljas. Konsultera sjukhusfysiker vid behov.

Vid genomförandet av undersökningen ska särskild vikt läggas vid att hålla fosterdosen så låg som möjligt.

- Se över en extra gång att rätt protokoll är valt och att separat protokoll för gravida används ifall detta finns.
- Undersök inte större område än nödvändigt. Var noggrann med inblandning vid konventionell röntgen och genomlysning. Minimera scanlängd vid datortomografi.
- Vid genomlysning: Använd en låg pulsfrekvens och använd lågdosalternativ vid positionering.
- Vid datortomografi: Var noggrann med centrerung av patient.

Strålskyddsförkläde över magen vid undersökning av gravida patienter ska generellt inte användas. Konsultera sjukhusfysiker vid behov.

- Om strålskyddsförklädet riskerar att hamna i primärstrålfältet så kan det påverka bildkvaliteten samt störa exponeringsautomatiken, vilket medför en högre stråldos.
- Om det kan säkerställas att strålskyddsförklädet ligger utanför undersökningsområdet så är det tillåtet att lägga på strålskyddsförkläde, till exempel vid huvudundersökningar. Detta har ingen stråldosreducerande effekt, men kan ha en positiv psykologisk effekt ifall patienten är orolig och önskar ha det på sig.

Relaterad information

-

Ändringshistorik

Datum	Version	Ändring/tillägg	Utfört av
2020-09-01	1.0	Nytt dokument	Veronica Fransson